

כרשת מקף - יחידה ראשונה: קריאה יחפה

א. וְיִהְיֶה מִקְצֵ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וְהָנָה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר.
ב. וְהָנָה מִן הַיָּאֵר עֹלֵת שִׁבְעַ פָּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֵת
בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בְּאָחוּ.

ג. וְהָנָה שִׁבְעַ פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֶיהֶן מִן הַיָּאֵר רְעוֹת
מְרָאָה וְדָקוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל שִׁפֹּת
הַיָּאֵר

ד. וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת רְעוֹת הַמְרָאָה וְדָקוֹת הַבָּשָׂר אֵת שִׁבְעַ

הַפָּרוֹת יְפוֹת הַמְרָאָה וְהַבְּרִיאֵת

וַיִּקַּץ פְּרָעָה

ה. וַיִּשָּׁן וַיִּחְלַם שְׁנִית,

וְהָנָה שִׁבְעַ שִׁבְלִים עֹלוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת

ו. וְהָנָה שִׁבְעַ שִׁבְלִים דָּקוֹת וַיִּשְׁדּוּפֹת קָדִים צְמֻחוֹת אַחֲרֶיהֶן

ז. וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבְלִים הַדָּקוֹת אֵת שִׁבְעַ הַשִּׁבְלִים הַבְּרִיאוֹת

וְהַמְלֵאוֹת, וַיִּקַּץ פְּרָעָה וְהָנָה חֵלוֹם.

ח. וַיִּהְיֶה בְּבִקְרָה וַתִּפְעֹם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֵת כָּל חֲרָטְמֵי

מִצְרַיִם וְאֵת כָּל חֲכָמֶיהָ וַיִּסְפֹּר פְּרָעָה לָהֶם אֵת חֲלָמוֹ

וַאֲיֵן פּוֹתֵר אוֹתָם לְפְרָעָה.

(בראשית, פרק מא)

קראו את הקטע בקול רם בכיתה והאזינו לו היטב.

הקיפו בתוך הקטע:

בעיגול אדום – את המילים המתארות מצבי שינה, ערות וחלום
בעיגול ירוק – את החלום הראשון של פרעה
בעיגול כחול – את החלום השני של פרעה.

שאלת ידע: כיצד נקרא בימינו היאור? והיכן הוא נמצא?

העתיקו את המילים הקשות להבנה בקטע:

תארו במילים שלכם את חלומותיו של פרעה:

חלום ראשון _____

חלום שני _____

במה דומים שני החלומות? _____

מה עשה פרעה כשהתעורר? _____

הידעת? החרטומים

חרטומי מצרים נזכרים במקרא בהקשר של מצבי נסים ונפלאות, כמכשפים חכמים המסוגלים לפצח חלומות או לפצץ כישופים מרשימים. נראה שהחרטומים היו הכוהנים החכמים של הדת המצרית. בזכות היותם יודעי קרא וכתוב מיוחס להם הכתה המצרית הקדום "כתה החרטומים" (פירושה של המילה "חרי טפ" במצרית עתיקה הוא כהן "קורא") כתה החרטומים שנחרת על מצבות ואבנים נותר בלתי מובן במשך מאות שנים

עד ש-1799 גילה אחד מחיילי נפוליאון במצריים כתובת חקוקה על אבן בשפות עתיקות שונות ובזכותה פוצח הכתה בשנת 1822.

- ❁ "וַיִּיקַץ פְּרָעָה וְהִנֵּה חֲלוֹם" – האם קרה לכם שחלמתם חלום שהיה כה משמעותי עד שחשבתם שהוא מציאותי?
- ❁ מה אתם עושים כשאתם חולמים חלום כזה?
- ❁ מדוע לדעתכם, הזעיק פרעה את החרטומים שיפענחו את חלומו?
- ❁ מדוע חשוב היה למלך מצריים לפענח את חלומו? מה יכול היה להפיק מהפענוח?
- ❁ כיצד קרה, לדעתכם, שהחרטומים לא הצליחו לפענח את חלומו של פרעה?
- ❁ האם אתם מנסים לעיתים לפענח חלומות שלכם?
- ❁ מה ניתן ללמוד מחלומות, לדעתכם?

נסו לפתור בעצמכם את אחד מחלומותיו של פרעה:

מה מייצגות לדעתכם, שבע הפרות השמנות? _____

ושבע הפרות הרזות? _____

מעשה האכילה של הפרות השמנות? _____

או

שבע השיבולים הבריאות? _____

ושבע השיבולים השדופות? _____

מעשה בליעת השיבולים הטובות ע"י השדופות? _____

ציירו אחת משתי האפשרויות: *אחד החלומות של פרעה* או את *כרעה החולט*.

מקף - יחידה שנייה: פתרונות

שנים חלפו מאז שבטנו את יוסף לאחרונה, הוא נאמר כצמד מצריים
ובסופו של דבר הטיע לכלא ("הבור") על לא צוול בכפו ויש ע שנתיים צד
אחד משרי המלך סיפר לו על הנצר שבכלא וצף יכולתו לפתור חלומות...

ד. וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלתיו
ויבא אל פרעה.

טו. ויאמר פרעה אל יוסף חלום חלמתי ופתר אין אתו ואני שמעתי עקיף
לאמר תשמע חלום לפתור אתו.

טז. ויען יוסף את פרעה לאמר: בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה...
כה. ויאמר יוסף אל פרעה: חלום פרעה אחד הוא, את אשר האלהים עשה
הגיד לפרעה.

כו. שבע פרות הטבת שבע שנים הנה ושבע השכלים הטבת שבע שנים
הנה חלום אחד הוא. כז. ושבע הפרות הרקות והרעת העלת אחריהן
שבע שנים הנה ושבע השכלים הרקות שדפות הקדים! הוי שבע שני
רעב...

כט. הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל-ארץ מצרים.
ל. וקמו שבע שני רעב אחריהן ונשכח כל-השבע בארץ מצרים וכלה הרעב
את-הארץ... לב. ועל השנות החלום אל-פרעה פעמים כי-נכון הדבר
מעם האלהים וממהר האלהים לעשתו.

(בראשית פרק מא)

קראו את הקטע בקול רם בכיתה והאזינו לו היטב.

הקיפו בתוך הקטע:

בעיגול אדום – את דברי פרעה

בעיגול ירוק – את דברי יוסף

בעיגול כחול – את הפעמים בהם מוזכר ה'

מי מזכיר את ה' בכל פעם? מדוע הוא עושה זאת?

ציינו את הפעולות שעשה יוסף בטרם הגיע לארמון פרעה?

א. _____ ב. _____

מדוע הוא מתכוון בצורה שכזו? _____

"וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר, תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפָתַר אֹתוֹ" איזה שם יצא ליוסף בכלא? במה הוא

נודע? _____

האם יוסף הסכים להגדרה הזאת? למי הוא ייחס את יכולותיו? _____

"חֲלוֹם פִּרְעָה אֶחָד הוּא": למה מתכוון יוסף במילה 'אחד'? _____

מה מייצגות לדברי יוסף:

שבע הפרות הטובות ושבע השיבולים הטובות? _____

שבע הפרות הרעות ושבע השיבולים הריקות? _____

מעשה הבליעה של הטובות בידי הרעות? _____

לפי פתרונו של יוסף, על מי ישפיע חלומו של פרעה? (במה זה שונה מחלומות אחרים?)

מדוע דווקא הוא חלם אותו ולא אדם אחר?

הידעת? חלומות

חלום הוא חוויה המורכבת ממראות דמיוניים המופיעים במהלך השינה. אנשים בכל מקום ותרבות חולמים ומדענים סבורים כי כרבע משעות השינה מוקדשות לחלימה.

כיום סבורים שהחלום מבטא שאיפות, מחשבות, ופחדים כמוסים של האדם, אולם בעבר האמינו בני האדם כי דרך החלום מעבירים האלים מסרים לאדם על משהו שיקרה (חלומות בעלי משמעות נבואית) או על מעשה שעליו לעשות. חלק מן התרבויות האמינו שמלאך או אל מיוחד אחראים על העברת מסרים לאדם במהלך השינה והחלום.

לפותרי חלומות היה מעמד מיוחד בחצרותיהם של מלכים, ולרוב הם שימשו ככוהנים, בשל החשיבות הרבה שבני אדם ייחסו לחלומות בעולם העתיק.

חז"ל אף הם דנו רבות בנושא החלומות וייחסו להם חשיבות רבה. בתלמוד נאמר כי "חלום שלא נפתר - הריהו כאגרת שלא נקראה" (בבלי, ברכות נה).

חלום צל דברי חז"ל: מדוע חלום זה עומד על ראש פיתרון לחלום? מי יכול להיות

חלום האיצרת? מה יקרה אם לא תיקרא?

אילו סוגי חלומות מוכרים לכם? התאימו ביטויים (המופיעים למטה) להגדרות שלפניכם:

- א. אני ער, אבל המחשבה שלי נודדת ואני חולם על דברים טובים שאעשה או שיקרו לי
אומרים עלי שאני _____
- ב. אני ישנה וחולמת על מקומות רחוקים או על דברים בלתי מציאותיים שלא ניתן
להגשים אומרים שחלומותיי הם _____
- ג. חלמתי חלום מפחיד מאד והתעוררתי בבהלה, לחלום שלי קוראים _____
- ד. כשאני הולך לישון אמי מאחלת לי שיהיו לי חלומות מוזהבים. היא קוראת להם:

- ה. אם אני נראית כאילו אינני מחוברת למציאות ולא ממש שמה לב מה קורה סביבי,
אומרים עלי שאני _____

(חלומות באספמיא, חלומות פז, חולם בהקיץ, חולמנית, סיוט)

שאלה למתקדמים:

"ואין פותר אותם לפרעה"... (בראשית, פרק מא, פסוק ח)

ר' יהושע דסכנין אמר: פותרין היו אותו (את החלום), אלא שלא היה קולן נכנס באוזניו.
שבע פרות הטובות, שבע בנות אתה מוליד.
שבע פרות הרעות, שבע בנות אתה קובר.
וכן אמרו: שבע שבליים הטובות, שבע מלכיות אתה מכבש.
שבע שבליים הרעות, שבע אפרכיות (=נפות, מחוזות) מורדות בך.
וכל כך למה? כדי שיבוא יוסף באחרונה ויטול גדולה (=ויעלה לגדולה).

(בראשית רבה פט)

אילו פרשנויות לחלום הציעו החרטומים?

מה פירוש "לא נכנסו לאוזניו"? אילו קולות אינם "נכנסים באוזניו"?

מדוע לדעתכם, לא קיבל פרעה את הפרשנויות הללו?

האם קיבל פרעה, לדעתכם, את פרשנותו של יוסף לחלומו?

לו הייתם פרעה, מה הייתם עושים כדי להימנע מן האסון שמבשר חלומו? _____

משימה לבית או בכיתה

בתרבות האינדיאנית האמינו שניתן ללכוד את החלומות הרעים
ולאפשר רק את כניסתם של החלומות הטובים.
ייצרו בעצמכם "לכוד חלומות אינדיאני" עפ"י ההנחיות:

http://www.ynetart.com/site/detail/detail/detailDetail.asp?detail_id=64701&depart_id=12229

מקף - יחידה פליסית: תפקיד חסו

- כה. ויאמר יוסף אל-פרעה...
כט. הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל ארץ מצרים ל. וקמו שבע שני
רעב אחריהן ונשפח כל-השבע בארץ מצרים וכלה הרעב את-הארץ...
לג. ועתה ירא פרעה איש נבון וחקם וישיתהו על ארץ מצרים...
לה. ויקבצו את כל אכל השנים הטבות הפאת האלה ויצברו בר תחת יד
פרעה אכל בערים ושקרו לו. והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני
הרעב אשר תהיינה בארץ מצרים ולא תכרת הארץ ברעב.
לו. וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו.
לח. ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו?
לט. ויאמר פרעה אל יוסף: אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת, אין נבון
וחקם כמוך. מ. אתה תהיה על ביתי ועל פירי ישק כל עמי רק הכסא
אגדל מסך.
מא. ויאמר פרעה אל יוסף: ראה נתתי אתך על כל ארץ מצרים.
מב. ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אתה על יד יוסף וילכש אתו בגדי
שש וישם רכד הזהב על צוארו.
מג. וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו...
מד. ויאמר פרעה אל יוסף: אני פרעה, ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת
רגלו בכל-ארץ מצרים
מה. ויקרא פרעה שם יוסף: צפנת פענח.
ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה ויצא יוסף על ארץ
מצרים.
מו. ויוסף בן-שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים.

הקיפו בתוך הקטע:

- בעיגול אדום – את תיאור התפקיד שהטיל פרעה על יוסף.
- בעיגול ירוק – את המחמאות בע"פ שהרעיף פרעה על יוסף.
- בעיגול כחול – את סממני הכבוד וההטבות שהעניק פרעה ליוסף.

וְיוֹסֵף בֶּן-שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בָּעָמְדוֹ לָפָנַי פָּרְעָה מָלְךְ מִצְרָיִם
מדוע לדעתכם, מוזכר גילו של יוסף, מה מבקש המחבר להדגיש בפנינו?
האם גיל 30 הוא גיל "צעיר" או "זקן" בעיניכם?

מה הציע יוסף לפרעה? _____

מה חשב פרעה על ההצעה? על מי הטיל להוציא אותה לפועל? _____

כשפרעה אמר "בְּלִעְדֵיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם" האם הוא מתכוון
לכך? כתבו את המשפט הזה במילים שלכם _____

למי אמר פרעה: "רַק הַפֶּסֶא אֶגְדֹּל מִמֶּךָ"? למה התכוון, לדעתכם? _____

מה פירוש השם: צְפַנְתַּי פְּעִנַח, לדעתכם? _____

הקיפו בעיגול את הפרטים הנכונים שניתן ללמוד מהפסוקים על אסנת

היא מונתה לצוננת של יוסף הצבאית למצן פרעה

היא ניתנה ליוסף לאישה

היא הייתה יפה מאד

אביה נקרא "פוטו פרע"

"פוטו פרע" הוא שם משפחתה

אביה היה כהן

אביה היה איש צסקיט צעיר מאד ומקורב לפרעה

אביה היה אדם פשוט מהציר און

שאלה למתקדמים

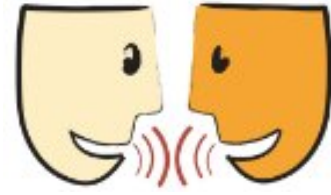

נישואיו של יוסף לאסנת נועדו ל... _____

_____ (לדעתכם).

בחרו אחת משלושת המשימות הבאות:

בפגישתו הראשונה של יוסף עם אסנת הוא סיפר לה על עצמו,
משפחתו והארץ ממנה בה, כתבו את הדברים שסיפר לאשתו
הטרייה:

שאלה למתקדמים

בפגישתם הראשונה סיפרה אסנת ליוסף על חייה, משפחתה וחייה
חפשו מידע (בספרים, אנציקלופדיות או באינטרנט) על **מצריים הצתיקה** וכתבו מה
סיפרה אסנת לבעלה הטרי.

שוחחו ביניכם:

יוסף קיבל תפקיד חשוב מאד בארץ מצריים: בזכות מה קיבל את התפקיד?
האם הטילו עליכם פעם תפקיד אחראי וחשוב? איזה?
בזכות מה נתנו לכם את התפקיד?
אילו תכונות נדרשו מכם כדי להצליח בתפקיד שקיבלתם?
איך הרגשתם כשקיבלתם את התפקיד?
מה עשיתם כדי להוכיח את עצמכם בתפקיד?
האם הצלחתם?

אילו תכונות נדרשות מיוסף כדי שיצליח בתפקיד שהוטל עליו?
האם, לדעתכם, יצליח יוסף בתפקידו?

מקף - יחידה רביעית: אבודת צמית - רצה

- ...ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים...
- מח. ויקבץ את כל אכל שבע שנים אשר היו בארץ מצרים...
- מט. ויעבר יוסף בר כחול הים הרבה מאד עד כי חדל לספר כי אין מספר.
- נ. וליוסף ילד שני בנים בטרים תבוא שנת הרעב אשר ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן און
- נא. ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה
כי נשני אלהים את כל עמלי ואת כל בית אבי
- נב. ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ ענני.
- נג. ותכלינה שבע שני השבע אשר היה בארץ מצרים.
- נד. ותחלינה שבע שני הרעב לבוא כאשר אמר יוסף.
ויהי רעב בכל הארצות וככל ארץ מצרים היה לחם.
- נה. ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם.
ויאמר פרעה לכל-מצרים: לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו
- נו. והרעב היה על כל פני הארץ
ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים
ויחזק הרעב בארץ מצרים
- נז. וכל-הארץ באו מצרימה לישבר אל יוסף
כי-חזק הרעב בכל הארץ.

(בראשית, פרק מא)

הקיפו בתוך הקטע:

בעיגול אדום – את המילים המתארות רעב או שובע.
בעיגול ירוק – את מספר הפעמים בהן מופיעה המילה שבע.
בעיגול כחול – את המילים המציינות סוגים שונים של מזון.

תנו כותרת לקטע שקראתם.
השתמשו במילים המנחות שהקפתם בעיגול.

על איזה סוג של מזון מדברים הפסוקים? _____
מדוע חסרון של המזון הזה נחשב לרעב? _____
כמה שנים נמשך הרעב במצריים? _____
כיצד שרדו המצרים את הרעב? _____

מתי אתם מרגישים רעב? היזכרו במקרה אחד שבו הייתם "ממש רעבים"....
מה אתם הכי רוצים לאכול כשאתם רעבים?

האם הרעב שאנחנו חשים לעיתים דומה לרעב שהיה במצריים?
במה הוא דומה? _____
במה הוא שונה? _____

חשבו ושוחחו ביניכם:

- ☛ כיצד נגרם רעב מהסוג שהיה במצריים?
- ☛ האם גם כיום יתכן רעב המוני מהסוג הזה?
- ☛ האם אתם מכירים מקומות בעולם שבהם שורר רעב?

ה'יצאת? רעב האוני'

רעב המוני הוא מחסור במזון שפוקד אוכלוסייה נרחבת, תוך כדי הבאת רבים לידי רעב, תת-תזונה ומגיפות לרוב עד כדי העמדתם בסכנת מוות.
רעב הנובע מפגעי טבע ניתן למניעה באמצעות התפתחות טכנולוגית וחברתית. עם זאת, וחרף ההתקדמות הטכנולוגית העצומה בעולם המודרני, מקומות מסוימים בעולם חשופים עדיין לרעב המוני, כתוצאה מפגעי טבע, ובפרט בצורת או ארבה, או ממלחמה.
האומדן האחרון בנוגע למספר האנשים בעולם הסובלים מתת-תזונה עמד על 923 מיליון בני-אדם, רובם באפריקה ודרום-מזרח אסיה.

מהם האורחים לרעב האוני'?

חשב: כיצד יכולה התפתחות טכנולוגית למנוע רעב?

וְהָיָה רָעֵב כָּכֹל הָאָרְצוֹת וְכָכֹל אֶרֶץ מִצְרָיִם הָיָה לָחֶם.

- התבוננו במפה שבכיתה, אילו ארצות היו סמוכות למצריים?
- מי עלול היה להיות מושפע מהרעב?
- מה לדעתכם עשו האנשים בארצות השכנות שסבלו מן הרעב?
- האם לדעתכם תסייע מצריים לתושבי המדינות השכנות?
- האם לדעתכם, היא הייתה צריכה לעשות זאת?
- האם אתם מכירים מצבים שבהם מדינות עשירות סייעו למדינות במשבר?

שאלה למתקדמים – פרשנות:

בקטע שקראנו נוסף לנו מידע על חייו האישיים של יוסף במצריים.
מצאו אותו והקיפו בעיגול.

מה פירוש המילה נִשְׁנִי? _____

מה פירוש המילה הִפְרִינִי? _____

קראו את שתי הפרשנויות הבאות:

"...כל כך נתן לי עושר וכבוד, עד כי השכיחני את כל עמלי שהיה לי
משנמכרתי, וגם כל בית אבי השכיחני..." [ר' שלמה דובנא (1738-1813)]

על איזו שכחה שמח יוסף? _____

"כיוון שראה יוסף את עצמו בכך, התחיל אוכל ושותה מסלסל בשערו
ואומר ברוך המקום שהשכיחני בית אבי" (מדרש תנחומא וישב ח)

על איזו שכחה שמח יוסף? _____

מהו ההבדל בין שני הפירושים? _____

על איזו מן הפרשנויות הייתם אומרים שהיא מבקרת את יוסף? _____

על איזו הייתם אומרים שהיא מבינה את כאבו וסבלו? _____

איזו פרשנות נראית לכם יותר? מדוע? _____

מקץ - יחידה חמישית: שובריט שבר

- א. וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂכָר בְּמִצְרָיִם.
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו: לָמָּה תִּתְרָאוּ?
ב. וַיֹּאמֶר: הִנֵּה שָׂמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שָׂכָר בְּמִצְרָיִם
רָדוּ שָׂמָּה וְשָׂכְרוּ לָנוּ מִנְשָׂם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת.
ג. וַיֵּרְדוּ אַחֵי יוֹסֵף עֶשְׂרֵה לְשֹׁכֵר לְשֹׁכֵר כָּר מִמִּצְרָיִם...
ה. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁכֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים
כִּי הָיָה הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן.
ו. וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאֶרֶץ, הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאֶרֶץ.
וַיָּבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ לּוֹ אַפָּיִם אֲרָצָה.
ז. וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אַחֵיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּזְכֵּר אֹתָם קִשּׁוֹת
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: מֵאֵין בָּאתֶם?
וַיֹּאמְרוּ: מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁכֵר אֲכָל.
ח. וַיִּכַּר יוֹסֵף, אֶת אַחֵיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ.
ט. וַיַּזְכֵּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלָמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם:
מִרְגָּלִים אַתֶּם, לָרְאוֹת אֶת עֲרוֹת הָאֶרֶץ בָּאתֶם.
י. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: לֹא אֲדָנִי וְעַבְדִּי בָּאוּ לְשֹׁכֵר אֲכָל.
יא. כָּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחְנוּ.
כִּנִּים אֲנַחְנוּ, לֹא הָיוּ עַבְדֵיךָ מִרְגָּלִים...

(בראשית, פרק מב)

קראו את הקטע בקול רם בכיתה והאזינו לו היטב.

הקיפו בתוך הקטע:

- בעיגול אדום – את עצת יעקב לבניו
- בעיגול כחול – את דברי יוסף
- בעיגול ירוק – את דברי האחים
- בעיגול צהוב – את שמות הארצות הנזכרות בקטע

מה אנחנו יודעים על מצבן של כל אחת מן הארצות הללו בתקופה זו?
באילו ארצות נמצאים גיבורי הקטע? (היכן נמצא יעקב? היכן נמצאים בניו? היכן יוסף?)

בעיגול חום – את הפעמים בהם מוזכר השורש ש.ב.ר.

מהי משמעות השורש בקטע שלפנינו?
מה מבקשים האחים לשבור?

מצאו מילה או מילים "מחליפות" למילים המסומנות:

1. וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֹׁפָר בְּמִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו: לָמָּה תִּתְרָאוּ?

2. וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי הָיָה הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן

3. וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאֶרֶץ, הוּא הַמְּשַׁבֵּר לְכָל עַם הָאֶרֶץ

4. וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אָחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם

5. כָּלֵנוּ בְנֵי אִישׁ אֶחָד נַחֲנוּ. בָּנִים אֲנַחְנוּ, לֹא הָיוּ עֲבָדֶיךָ מְרַגְלִים

ה'דעת? המשביר לצרכן

במלחמת העולם הראשונה סבלה ארץ ישראל ממשבר כלכלי קשה. המחסור במזון ובמוצרים בסיסיים אחרים הביא לעליית מחירים ולספסרות ורבים מיהודי הארץ התקשו להתקיים. בשל המצב נוסד בדגניה ב 1916 "המשביר המרכזי" (שלימים יתפתח ל"משביר לצרכן").

יוסף כצנלסון נתבקש למצוא שם למוסד החדש והוא התבסס על הפסוק המגדיר את תפקידו של יוסף במצרים שהיה "המשביר לְכָל עַם הָאֶרֶץ" מחסני ה"משביר" סיפקו בתחילה מצרכי מזון בסיסיים (חיטה, קמח, סוכר, אורז, שמן וכו') ולאחר המלחמה הורחבה פעילותו והוא החל לספק מצרכי מזון נוספים וכן כלים חקלאיים וזרעים לישובים חקלאיים. כל זאת במחירי עלות (או כמעט ללא רווח).

שאלה: האם את כיום המשביר לצרכן תפקיד זה?

שוחחו ביניכם:

מדוע לדעתכם לא זיהו האחים את יוסף?

כיצד לדעתכם הרגיש יוסף כשראה את אחיו הבאים מצרימה?

מדוע התנכר להם ודיבר איתם מילים קשות?

ויזכר יוסף את החלמות אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם – במה בדיוק נזכר יוסף?

איך זה קשור להתנהגותו כלפי אחיו?

מה יקרה כעת לדעתכם?

ציורן כאן את המפגש בין יוסף לאחיו (התייחסו למקום המפגש ומאפייניו וכן ללבוש):

א ויהי, מקץ שנתים ימים; ופרעה חלם, והנה עמד על-היאר. ב והנה מן-היאר, עלת שבע פרות, יפות מראה, ובריאת בשר; ותרעינה, באחו. ג והנה שבע פרות אחרות, עלות אחריהן מן-היאר, רעות מראה, ודקות בשר; ותעמדנה אצל הפרות, על-שפת היאר. ד ותאכלנה הפרות, רעות המראה ודקות הבשר, את שבע הפרות, יפת המראה והבריאת; וייקץ, פרעה. ה ויישן, ויחלם שנית; והנה שבע שבילים, עלות בקנה אחד--בריאות וטבות. ו והנה שבע שבילים, דקות ושדופת קדים--צמחות, אחריהן. ז ותבלענה, השבילים הדקות, את שבע השבילים, הבריאות והמלאות; וייקץ פרעה, והנה חלום. ח ויהי בבקר, ותפעם רוחו, וישלח ויקרא את-כל-חרטמי מצרים, ואת-כל-חכמיה; ויספר פרעה להם את-חלמו, ואין פותר אותם לפרעה. ט וידבר שר המשקים, את-פרעה לאמר: את-חטאי, אני מזכיר היום. י פרעה, קצף על-עבדיו; ויתן אתי במשמר, בית שר הטבחים--אתי, ואת שר האפים. יא ונחלמה חלום בלילה אחד, אני והוא: איש כפתרון חלמו, חלמנו. יב ושם אתנו נער עברי, עבד לשר הטבחים, ונספר לו, ויפתר-לנו את-חלמתינו: איש כחלמו, פתר. יג ויהי כאשר פתר-לנו, פן היה: אתי השיב על-כנני, ואתו תלה. יד וישלח פרעה ויקרא את-יוסף, ויריצהו מן-הבור; ויגלח ויחלף שמלתיו, ויבא אל-פרעה. טו ויאמר פרעה, אל-יוסף, חלום חלמתי, ופתר אין אתו; ואני, שמעתי עליך לאמר, תשמע חלום, לפתור אתו. טז ויען יוסף את-פרעה לאמר, בלעדי: אלהים, יענה את-שלוש פרעה. יז וידבר פרעה, אל-יוסף: בחלמי, הנני עמד על-שפת היאר. יח והנה מן-היאר, עלת שבע פרות, בריאות בשר, ויפת תאר; ותרעינה, באחו. יט והנה שבע-פרות אחרות, עלות אחריהן, דלות ורעות תאר מאד, ודקות בשר: לא-ראיתי כהנה בכל-ארץ מצרים, לרע. כ ותאכלנה, הפרות, הרקות, והרעות--את שבע הפרות הראשנות, הבריאות. כא ותבאנה אל-קרבה, ולא נודע כי-באו אל-קרבה, ומראהו רע, כאשר בתחלה; ואיקץ. כב ורא, בחלמי; והנה שבע שבילים, עלת בקנה אחד--מלאות וטבות. כג והנה שבע שבילים, צנמות דקות שדפות קדים--צמחות, אחריהם. כד ותבלען השבילים הדקות, את שבע השבילים הטבות; ואמר, אל-החרטמים, ואין מגיד, לי. כה ויאמר יוסף אל-פרעה, חלום פרעה אחד הוא: את אשר האלהים עשה, הגיד לפרעה. כו שבע פרות הטבות, שבע שנים הנה, ושבע השבילים הטבות, שבע שנים הנה: חלום, אחד הוא. כז ושבע הפרות הרקות והרעות העלת אחריהן, שבע שנים הנה, ושבע השבילים הרקות, שדפות הקדים--יהיו, שבע שני רעב. כח הוא הדבר, אשר דברתי אל-פרעה: אשר האלהים עשה, הראה את-פרעה. כט הנה שבע שנים, באות--שבע גדול, בכל-ארץ מצרים. ל וקמו שבע שני רעב, אחריהן, ונשפח כל-השבע, בארץ מצרים; וכלה הרעב, את-הארץ. לא ולא-יודע השבע בארץ, מפני הרעב שהוא אחרי-כן: כי-כבוד הוא, מאד. לב ועל השנות החלום אל-פרעה, פעמים--כי-נכון הדבר מעם האלהים, וממהר האלהים לעשותו. לג ועתה ירא פרעה, איש נבון וחקם; וישיתהו, על-ארץ מצרים. לד יעשה פרעה, ויפקד פקדים על-הארץ; וחמש את-ארץ מצרים, בשבע שני השבע. לה ויקבצו, את-כל-אכל השנים הטבות, הבאת, האלה; ויצברו-בר תחת יד-פרעה, אכל בערים--ושמרו. לו והיה האכל לפקדון, לארץ, לשבע שני הרעב, אשר תהיין בארץ מצרים; ולא-תכרת הארץ, ברעב. לז וייטב הדבר, בעיני פרעה, ובעיני כל-

עבדיו. לח ויאמר פרעה, אל-עבדיו: הנמצא כנה--איש, אשר רוח אלהים בו. לט ויאמר פרעה אל-יוסף, אחרי הודיע אלהים אותך את-כל-זאת, אין-נבון וחקם, כמוך. מ אתה תהיה על-ביתי, ועל-פיך ישק כל-עמי; רק הכסא, אגדל ממך. מא ויאמר פרעה, אל-יוסף: ראה נתתי אתך, על כל-ארץ מצרים. מב ויסר פרעה את-טבעתו מעל ידו, ויתן אתה על-יד יוסף; וילבש אתו בגדי-שש, וישם רכד הזקב על-צינורו. מג וירכב אתו, במרכבת המשנה אשר-לו, ויקראו לפניו, אברך; ונתן אתו, על כל-ארץ מצרים. מד ויאמר פרעה אל-יוסף, אני פרעה; ובלעדיך, לא-ירים איש את-ידו ואת-רגלו--בכל-ארץ מצרים. מה ויקרא פרעה שם-יוסף, צפנת פענח, ויתן-לו את-אסנת בת-פוטו פרע פהן אן, לאשה; ויצא יוסף, על-ארץ מצרים. מו ויוסף, בן-שלושים שנה, בעמדו, לפני פרעה מלך-מצרים; ויצא יוסף מלפני פרעה, ויעבר בכל-ארץ מצרים. מז ותעש הארץ, בשבע שני השבע--לקמצים. מח ויקבץ את-כל-אכל שבע שנים, אשר היו בארץ מצרים, ויתן-אכל, בערים: אכל שדה-העיר אשר סביביתה, נתן בתוכה. מט ויצבר יוסף בר כחול הים, הרבה מאד--עד כי-חדל לספר, כי-אין מספר. נ ויליוסף ילד שני בנים, בטרם תבוא שנת הרעב, אשר ילדה-לו אסנת, בת-פוטו פרע פהן און. נא ויקרא יוסף את-שם הבכור, מנשה: כי-נשני אלהים את-כל-עמלי, ואת כל-בית אבי. נב ואת שם השני, קרא אפרים: כי-הפני אלהים, בארץ ענני. נג ותחלינה, שבע שני השבע, אשר היה, בארץ מצרים. נד ותחלינה שבע שני הרעב, לבוא, פאשר אמר יוסף; ויהי רעב בכל-הארצות, ובכל-ארץ מצרים היה לחם. נה ותרעב כל-ארץ מצרים, ויצעק העם אל-פרעה ללחם; ויאמר פרעה לכל-מצרים לכו אל-יוסף, אשר-יאמר לכם תעשו. נו והרעב היה, על כל-פני הארץ; ויפתח יוסף את-כל-אשר בהם, וישבר למצרים, ויחזק הרעב, בארץ מצרים. נז וכל-הארץ באו מצרימה, לשבר אל-יוסף: כי-חזק הרעב, בכל-הארץ. (פרק מא)

א וירא יעקב, כי יש-שבר במצרים; ויאמר יעקב לבניו, למה תתראו. ב ויאמר--הנה שמעתי, כי יש-שבר במצרים; ורדו-שמה ושברו-לנו משם, ונחיה ולא נמות. ג וירדו אחי-יוסף, עשרה, לשבר בר, ממצרים. ד ואת-בנמיני אחי יוסף, לא-שלח יעקב את-אחיו: כי אמר, פן-יקראנו אסון. ה ויבאו בני ישראל, לשבר בתוך הבאים: כי-היה הרעב, בארץ כנען. ו ויוסף, הוא השליט על-הארץ--הוא המשביר, לכל-עם הארץ; ויבאו אחי יוסף, וישתחוו-לו אפים ארצה. ז וירא יוסף את-אחיו, ויפרם; ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות, ויאמר אליהם מאין באתם, ויאמרו, מארץ כנען לשבר-אכל. ח ויפר יוסף, את-אחיו; והם, לא הפרהו. ט ויזכר יוסף--את החלמות, אשר חלם להם; ויאמר אליהם מרגלים אתם, לראות את-ערות הארץ באתם. י ויאמרו אליו, לא אדני; ועבדיך באו, לשבר-אכל. יא פלנו, בני איש-אחד נחנו; בנים אנחנו, לא-היו עבדיך מרגלים. (פרק מב)